

MATTILSYNETS ARBEID MED DYREVELFERD

1. TERTIAL 2023

Dyrevelferdsloven § 3

Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Dyrevelferdsloven utgjør rammen for Mattilsynets tilsyn med dyrevelferd. For produksjonsdyr og noen andre typer dyrehold gir forskrifter under dyrevelferdsloven mer detaljerte krav om hvordan dyrene skal ha det.

Mattilsynet fører tilsyn etter det lovverket Stortinget til enhver tid har vedtatt og de forskriftene Landbruks- og matdepartementet har fastsatt.

Aktuelt regelverk

- [Lov om dyrevelferd](#)
- Alle forskrifter under dyrevelferdsloven

Innholdsfortegnelse

1	Resultater av tilsynet med dyrevelferd i første tertial 2023.....	3
2	Tilsyn med dyrevelferd hos landdyr	4
2.1	Bekymringsmeldinger om dyrevelferd hos landdyr	4
2.2	Varslede og uvarslede tilsyn.....	5
2.3	Mattilsynet er oftest på tilsyn i dyrehold med størst risiko for dårlig dyrevelferd	6
2.4	Våre virkemidler når vi finner brudd på regelverket.....	6
2.5	Resultater av tilsyn i dyrehold	7
2.6	Alvorlig vanskjøtsel av dyr.....	8
2.7	Vedtakene vi har fattet i dyrehold og hva disse betyr.....	9
2.8	Vedtak om forbud mot aktivitet	11
2.9	Politianmeldelser.....	12
2.10	Kronisk dårlige dyrehold	12
2.11	Tilsyn i slakterier for landdyr	13
2.12	Tilsyn med transport av landdyr	14
3	Tallgrunnlag	15
3.1	Hvordan lese tallene?.....	15
3.2	Sammenligning med andre typer rapporter	15
3.3	Registreringsplikt/meldeplikt hos Mattilsynet	16

1 Resultater av tilsynet med dyrevelferd i første tertial 2023

Denne rapporten omfatter Mattilsynets tilsyn i perioden 1. januar til og med 30. april 2023 med dyrevelferden for landdyr i dyrehold, under transport og på slakteri.

Vi var på tilsyn i 1 292 dyrehold totalt og gjennomførte tilsyn med dyrevelferden i 853 av dem. 66 prosent av tilsynene var ikke gitt forhåndsvarslet. Vi oppdaget brudd på dyrevelferdsregelverket i ca. 54 prosent av de 853 dyreholdene.

Andelen regelverksbrudd må vurderes i lys av at vi går oftere på tilsyn i dyrehold vi mener har størst risiko for dårlig dyrevelferd. Vi kan ikke uten videre sammenligne funn mellom ulike dyreslag fordi grunnlaget for vurdering av risiko kan variere.

Transport av dyr kontrollerer vi først og fremst på slakteriene. Mattilsynet registrerte 15 saker med brudd på transportregelverket i første tertial. Mattilsynet fører kontinuerlig tilsyn med slakterienes etterlevelse av dyrevelferdsregelverket så lenge det foregår slakting der, og påviste brudd på regelverket i 8 saker.

Selv om hvert regelbrudd kan påvirke velferden til flere dyr, er tallene lave sett opp mot den store mengden dyr som blir transportert og slaktet.

Våre tall for alvorlig vanskjøtsel og for bruk av de mest inngripende virkemidlene, er lave i forhold til antall registrerte dyrehold og antall gjennomførte tilsyn. Ett alvorlig tilfelle, er likevel ett for mye.

Mattilsynet ønsker å utnytte ressursene best mulig ved å spisse innsatsen og i hovedsak føre mest tilsyn der risikoen for dårlig dyrevelferd er størst.

Nøkkeltall for 1. tertial 2023

- Mattilsynet mottok 3 662 bekymringsmeldinger om dyrevelferd. Det er en økning på ca. 20 prosent fra samme periode i 2022.
- Mattilsynet gjennomførte tilsyn med dyrevelferden i 853 dyrehold. Det er en økning på over 7 prosent fra samme periode i 2022.
- Mattilsynet avdekket brudd på dyrevelferdsregelverket i ca. 54 prosent av dyreholdene vi førte tilsyn med. I samme periode i 2022 ble det avdekket brudd i ca. 53 prosent av dyreholdene.
- Mattilsynet fant alvorlig vanskjøtsel i 28 dyrehold. Det er 16 flere enn i samme periode i 2022.
- Mattilsynet fattet vedtak om avvikling i 12 dyrehold. Det er 4 flere enn i samme periode i 2022.
- Mattilsynet ila totalt 16 aktivitetsforbud. Det er 5 flere enn i samme periode i 2022.
- Mattilsynet brukte overtredelsesgebyr i 9 dyrehold. Det er 5 færre enn i samme periode i 2022.
- Mattilsynet anmeldte dyreholdere til politiet i 20 saker. Det er 4 flere enn samme periode i 2022.

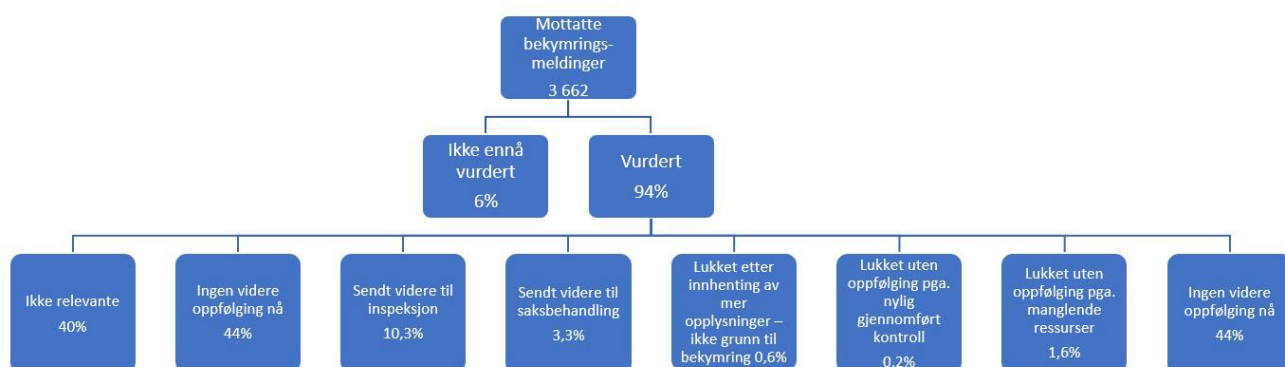
2 Tilsyn med dyrevelferd hos landdyr

2.1 Bekymringsmeldinger om dyrevelferd hos landdyr

Dyrevelferdsloven § 5 om varsling:

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet. Varslingsplikten gjelder med de begrensninger som følger av annen lovgivning.

For å legge til rette for varsling har Mattilsynet en varslingsknapp på hjemmesiden mattilsynet.no. Særlig for kjæledyr gir slike varsler viktig informasjon for å kunne avdekke dårlig dyrevelferd. For produksjonsdyr bruker Mattilsynet også andre metoder for å identifisere utsatte dyrehold. Det er blant annet kunnskap fra tidligere tilsyn, registreringer Mattilsynet gjør på slakteriene, og informasjon fra organisasjoner og andre myndigheter innen landbruket.

Oppfølging av bekymringsmeldinger mottatt i første tertial 2023.

Totalt mottok Mattilsynet 3 662 bekymringsmeldinger om dyrevelferd i første tertial 2023. Dette er betydelig flere enn i samme periode 2022.

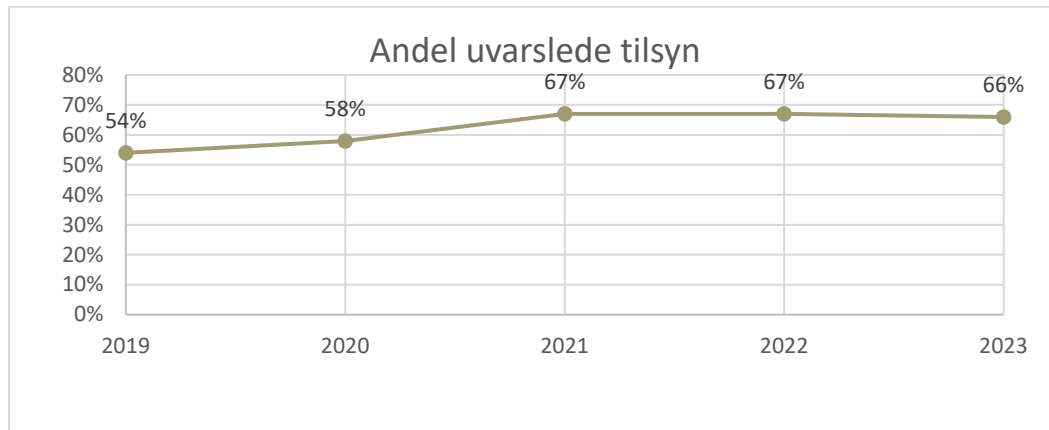
40 prosent av de meldingene vi vurderte ble regnet som ikke relevante. De var duplikater, manglet opplysninger vi trenger for å følge opp, eller var utenfor Mattilsynets forvaltningsområde. Meldinger kan følges opp med inspeksjon eller med annen saksbehandling. Figuren over viser hvordan Mattilsynet har håndtert meldingene.

Hvordan vurderer vi oppfølging av bekymringsmeldinger?

Det er ikke mulig eller hensiktsmessig å følge opp alle bekymringsmeldinger som kommer inn, med inspeksjon. Fem regionale team vurderer daglig alle meldingene og prioriterer mellom dem etter fastsatte kriterier. Vi tar vare på alle meldinger, og en melding som ikke blir prioritert for oppfølging, kan hentes frem igjen dersom vi får flere meldinger eller annen informasjon om det samme dyreholdet. God kvalitet på bekymringsmeldingene gjør det lettere for Mattilsynet å velge ut de meldingene vi bør følge opp.

2.2 Varslede og uvarslede tilsyn

Mattilsynet har som mål at flest mulig av tilsynene med dyrevelferd skal skje uten varsling. Dette er i tråd med kravene i EUs kontrollforordning. Mattilsynet har de siste årene økt andelen uvarslede tilsyn for de fleste dyrearter. I første tertial var 66 prosent av våre tilsyn med dyrehold uvarslet.

Andel uvarslede tilsynsbesøk i første tertial i perioden 2019–2023.

Hva er et uvarslet tilsyn?

Ved uvarslet tilsyn kommer inspektøren uten forhåndsvarsel, slik at Mattilsynet kan inspisere dyreholdet uten at dyreholderen har kunnet forberede seg.

Offentlig kontroll skal gjennomføres uten forhåndsvarsel, unntatt dersom et forhåndsvarsel er nødvendig for at den offentlige kontrollen skal kunne gjennomføres, og det er behørig begrunnet.

Hva er et varslet tilsyn?

I enkeltsaker kan et varslet tilsyn være mer effektivt enn et uvarslet tilsyn. Ved et varslet tilsyn har dyreholderen fått beskjed på forhånd om at Mattilsynet kommer på tilsyn. Varslingen kan skje fra flere dager til rett før tilsynet gjennomføres.

Et forhåndsvarsel må være «nødvendig» og «behørig begrunnet». Mattilsynet må gjøre en helhetsvurdering, der det blant annet legges vekt på om det dreier seg om regelverksbrudd som ikke vil kunne skjules eller rettes opp ved forhåndsvarsling, og om det er behov for å sikre at noen er til stede under tilsynet som kan svare på spørsmål eller noen som må gi hjelp under prøvetaking.

Utdypende om varslede og uvarslede tilsyn

For kjæledyr er nesten ni av ti tilsyn uvarslet. De fleste tilsyn med kjæledyr blir utløst av en bekymringsmelding, og her er det spesielt viktig for Mattilsynet å se dyreholdet slik det er.

For produksjonsdyr varierer andelen uvarslede tilsyn, og den ligger til dels mye lavere enn for kjæledyr. En forklaring kan være at inspektørene også fører tilsyn med dyrevelferden selv om formålet med besøket primært er rutinemessig uttak av prøver i et overvåkningsprogram for smittsom sykdom. Dette gjelder særlig for fjørfe og svin. Ved prøveuttak er det behov for bistand fra bonden, og dermed nødvendig å varsle for å sikre at bonden er tilgjengelig.

En del tilsyn vil fortsatt bli varslet for å sikre gjennomføring. Det skyldes særlig utfordringer med lange reiseveier og/eller problemer med å få tak i dyreholderen.

2.3 Mattilsynet er oftest på tilsyn i dyrehold med størst risiko for dårlig dyrevelferd

De dyreholdene vi mener har størst risiko for brudd på regelverket, får tilsyn oftere enn dyrehold med liten risiko. Denne rapporten gir derfor et bilde av situasjonen i de dyreholdene Mattilsynet har valgt å føre tilsyn i, men er ikke representativ for gjennomsnittet av alle dyrehold i Norge.

Variasjoner i satsningsområder og utvalgsmetoder fra år til år, og mellom typer dyrehold, vil kunne påvirke resultatene våre og gjøre sammenligninger mellom dem usikre, i alle fall over korte tidsspenn.

Alle våre tilsyn med dyr har et element av dyrevelferd i seg selv om vi i utgangspunktet er der av andre grunner, fordi vi vil kunne avdekke dyrevelferdsproblemer. I første tertial førte vi tilsyn i totalt 1292 dyrehold. Vi vurderte dyrevelferden i 853 dyrehold. Selv om vi ikke vurderte dyrevelferden spesielt i alle de 1292 dyreholdene, ville vi fulgt opp dersom vi så vesentlige utfordringer knyttet til dyrevelferden.

2.4 Våre virkemidler når vi finner brudd på regelverket

Når vi påviser mindre alvorlige brudd på dyrevelferdsregelverket, kan inspektøren nøye seg med å veilede dyreholderen om hva regelverket sier. Men som regel fatter Mattilsynet i tillegg et vedtak med pålegg om retting av feilen innen en gitt frist.

Dersom dyreholderen ikke etterlever pålegget, kan Mattilsynet ilegge tvangsmulkt for å tvinge frem at dyreholder følger opp vedtaket.

Ved mer alvorlige lovbrudd kan Mattilsynet også bruke ett eller flere mer inngripende virkemidler, som å

- ta dyr i midlertidig forvaring, eller sørge for at andre overtar stellet i dyreholdet for en kortere periode, til en varig ordning for dyrene er på plass
- avvikle dyreholdet helt eller delvis
- gi den ansvarlige forbud mot å drive med aktiviteter som har med dyr å gjøre
- trekke tilbake godkjenning, tillatelse eller kompetansebevis
- ilegge overtredelsesgebyr
- anmelde forholdet til politiet

Midlertidig forvaring, avvikling av dyrehold og aktivitetsforbud er ingen straff av dyreholderen, men brukes for å beskytte dyr mot fremtidig lidelse.

Midlertidig forvaring innebærer at Mattilsynet fjerner dyrene fra dyreholdet og plasserer dem på et egnet sted, eller sørger for at andre overtar stellet av dyrene der de er. Det siste er mest aktuelt for produksjonsdyr, og forutsetter at fjøset er egnet for dyrehold. Midlertidig forvaring skal bare skje i en kortere periode, til en varig ordning for dyrene er på plass. Dyrene kan leveres tilbake til dyreeieren

hvis Mattilsynet vurderer det som forsvarlig. I motsatt fall blir de omplassert, solgt, slaktet eller avlivet.

Avvikling av dyrehold innebærer at alle eller en del av dyrene fjernes permanent fra dyreholdet. Det kan skje som hastevedtak i akutte saker, eller som siste løsning der dyreholderen ikke greier å innrette seg etter Mattilsynets vedtak.

Forbud mot aktivitet som har med dyr å gjøre, er en reaksjonsform Mattilsynet kan bruke mot den som unnlater å etterkomme vesentlige pålegg, eller som grovt eller gjentatte ganger bryter dyrevelferdsloven.

Aktivetsforbudet kan innebære at personen ikke lenger har lov til å eie eller stelle dyr, eller på annen måte ha med dyr å gjøre. Forbudet kan gjelde alle eller noen dyrearter, alle eller noen aktiviteter, og for en nærmere fastsatt periode eller inntil videre. Domstolen kan også ilegge aktivitetsforbud i forbindelse med en straffesak. Slike forbud er ikke med i våre tall. Mattilsynet kan oppheve sine egne vedtak om aktivitetsforbud, men ikke forbud ilagt av domstolen.

Våre vedtak om aktivitetsforbud gjelder oftest «inntil videre». Dette fordi det er vanskelig å vite om, og eventuelt når, vedkommende kan bli skikket til å drive med dyr igjen. Vedkommende kan søke Mattilsynet om at forbudet blir opphevet. Mattilsynet kan bare oppheve sine egne vedtak om aktivitetsforbud, ikke forbud som er ilagt av domstolen. Slike forbud er ikke med i våre tall.

Godkjenning eller tillatelse er nødvendig for å drive med visse typer dyrehold og aktiviteter med dyr: Slakteri, transport, hestesenter, treningsstall, hestepensjonat, kommersiell omsetning av hest og visse typer fremvisning av dyr. Dyrebilsjåfører og personell som håndterer dyr på slakteri, trenger kompetansebevis. Både godkjenning, tillatelse og kompetansebevis kan trekkes tilbake dersom virksomheten eller personen ikke lenger oppfyller viktige krav i dyrevelferdsregelverket.

Overtredelsesgebyr er en sanksjon Mattilsynet kan bruke ved lovbrudd som ikke er alvorlige nok til å bli politianmeldt. Overtredelsesgebyr er å regne som straff etter menneskerettsloven, og skal derfor ikke brukes sammen med politianmeldelse. Dette for å unngå dobbeltstraff.

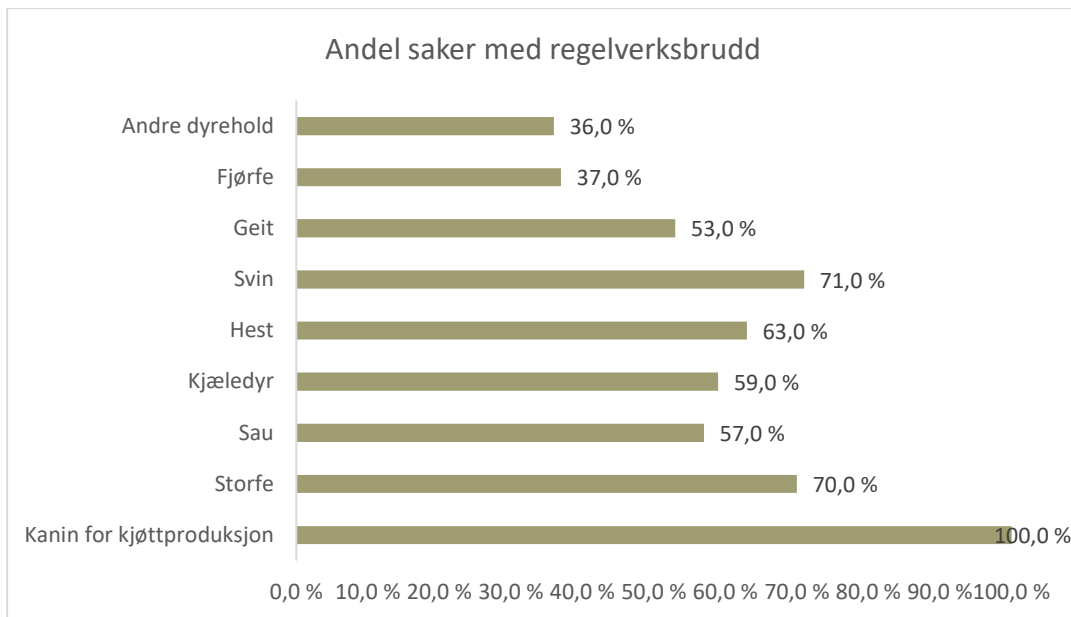
Politianmeldelse brukes i saker vi mener er så alvorlige at de bør føre til bot eller fengselsstraff. Domstolen kan idømme straff ved forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av loven.

2.5 Resultater av tilsyn i dyrehold

På våre tilsyn i dyrehold ser vi etter om viktige krav i regelverket blir overholdt. Inspektørene har en liste med kravpunkter de kontrollerer, og registrerer om hvert enkelt av dem er oppfylt eller ikke.

Funnene oppgis med betegnelsene «ok», «ikke tilfredsstillende» eller «alvorlig vanskjøtsel av dyr». Dette er grunnlaget for registreringene i denne rapporten. «Ikke tilfredsstillende» sier ikke noe om hvilke bestemmelser vi har registrert brudd på, eller hvor alvorlige bruddene var. Slike opplysninger kan vi per i dag ikke hente ut av vårt tilsynssystem.

Dyreholderen får en tilsynsrapport der inspektøren beskriver nærmere hva som er undersøkt, og hvilke brudd på regelverket som eventuelt er avdekket.

Andel saker med regelverksbrudd.

Andel saker med regelbrudd er høyest hos svin, hvis man ser bort ifra de to dyreholdene med kanin det ble ført tilsyn med, som begge hadde regelverksbrudd. Det betyr ikke uten videre at etterlevelse av regelverket om dyrevelferd generelt er dårligere hos svin enn hos andre dyrearter. For eksempel kan det variere mellom dyreartene hvor risikobasert tilsynet med dyrevelferden er. Dette kan blant annet påvirkes av at det ofte føres enkle dyrevelferdstilsyn i forbindelse med rutinemessige uttak av overvåkingsprøver. Dette gjøres særlig hos fjørfe og svin for å påvise smittsom sykdom eller resistente bakterier.

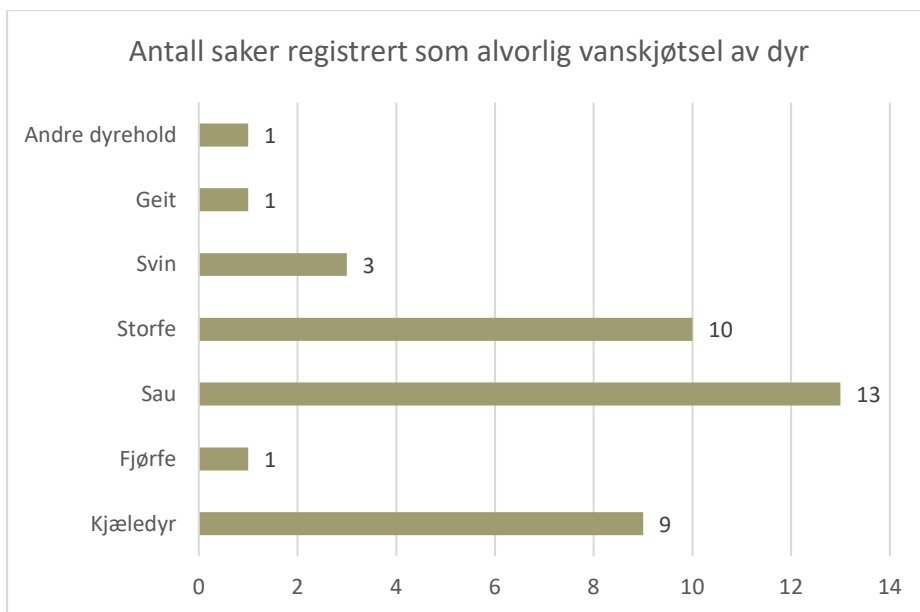
Det er også vanskelig å sammenligne resultatene fra tilsyn med produksjonsdyr og tilsyn med kjøledyr, både på grunn av det langt høyere antallet dyrehold med kjøledyr, og fordi det ikke finnes noen detaljerte forskrifter for hold av kjøledyr, slik det gjør for produksjonsdyr og hest. Det er derfor enklere å påvise brudd på klare krav i regelverket i dyrehold med produksjonsdyr og hest, enn hos kjøledyr.

Alt dette vil slå ut på andel saker med regelverksbrudd, og man må derfor være varsom med å trekke sammenligninger mellom dyreartene.

2.6 Alvorlig vanskjøtsel av dyr

Forhold som kommer under denne kategorien, er tilfeller der flere dyr er døde eller må avlives på grunn av manglende fôring, vanntilgang og stell. Antallet saker der vi har funnet alvorlig vanskjøtsel av dyr, er svært lavt i forhold til antall dyrehold og antall tilsyn gjennomført. Men slike forhold påfører dyrene store lidelser, og hvert tilfelle er derfor ett for mye.

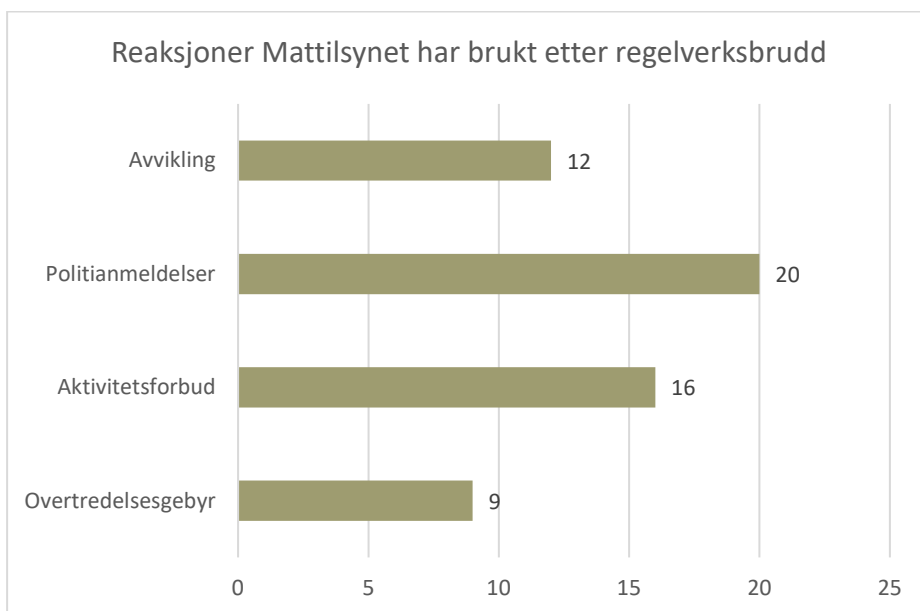
Antall tilfeller av alvorlig vanskjøtsel, må sees i lys av hvor mange dyrehold det er av hver enkelt art. Det er for eksempel over fem ganger så mange dyrehold med sau, som med geit.

Antall saker registrert som alvorlig vanskjøtsel av dyr.

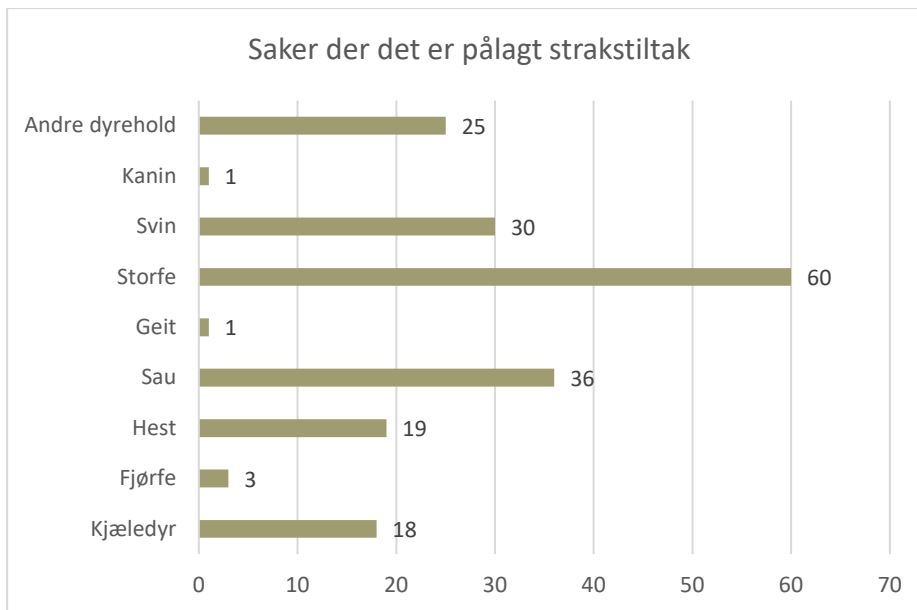
2.7 Vedtakene vi har fattet i dyrehold og hva disse betyr

Tallene for hastevedtak og inngripende reaksjonsformer er lave sett i forhold til antallet dyrehold vi har ført tilsyn i, og det totale antallet saker der vi har funnet brudd på regelverket. Dette viser at de fleste bruddene vi avdekker, er av mindre alvorlig karakter. Bare i et fåtall av dyreholdene har vi funnet regelbrudd av alvorlig karakter.

Reaksjoner som Mattilsynet har brukt etter regelverksbrudd.

Tallene som viser hvilke reaksjonsformer vi har brukt, sier noe om hvor ofte vi har vurdert situasjonen som alvorlig.

Saker der Mattilsynet har pålagt dyreeier å gjøre strakstiltak (hastevedtak).

Varsel om vedtak og hastevedtak

Før vi fatter vedtak som pålegger dyreholderen å gjøre tiltak, får dyreholderen som hovedregel et varsel om vedtak og en viss tid til å uttale seg om saken. Noen ganger haster det imidlertid så mye at det ikke er tid til å vente på at dyreholderen uttaler seg. I slike tilfeller fatter vi et såkalt hastevedtak uten å varsle det først, og tiltaket må gjennomføres straks. Dette kan både gjelde situasjoner med dyr som lider der og da, og situasjoner med stor fare for lidelse i nær fremtid. Eksempler på det første er syke eller skadde dyr som må få behandling eller avlives raskt, eller flyttes til en egen sykebinge. Et eksempel på det andre er dyr som står i fare for å trække gjennom et ødelagt gulv.

Antallet hastevedtak kan derfor være med på å indikere hvor ofte vi har vurdert regelverksbruddene som alvorlige, fordi et hastevedtak forteller at dyr har lidd eller stått i stor fare for å lide. Et hastevedtak kan gjelde mange eller ett enkelt dyr og sier ikke nødvendigvis noe om forholdene i besetningen som helhet.

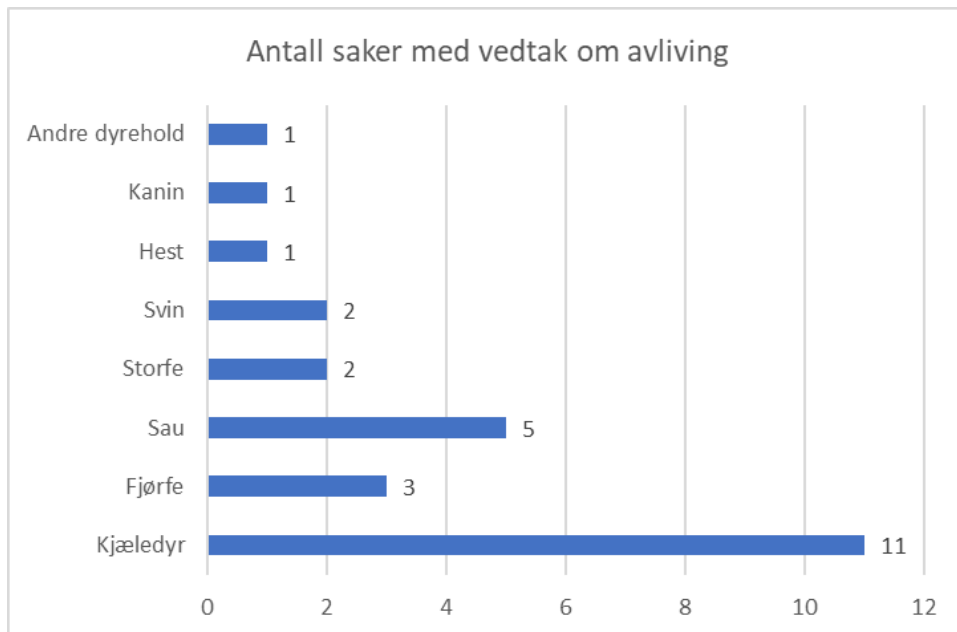
Særlige reaksjonsformer

Tallene for enkelte andre typer vedtak eller reaksjonsformer kan også si noe om alvoret i situasjonen eller hvor grove bruddene på regelverket har vært. Dette gjelder særlig

- vedtak om avliving av dyr
- vedtak om avvikling av dyrehold
- vedtak om forbud mot å eie/stelle/håndtere dyr
- vedtak om midlertidig forvaring av dyr
- vedtak om overtredelsesgebyr
- politianmeldelse

Både tallene for hastevedtak og tallene for disse særlige reaksjonsformene er lave sett i forhold til antallet dyrehold vi har ført tilsyn i, og det totale antallet av saker der vi har funnet brudd på

regelverket. Dette viser at det ikke har vært brudd av alvorlig karakter i de fleste dyreholdene vi har ført tilsyn i, og at de fleste bruddene vi avdekker, er av mindre alvorlig karakter.

Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om at dyr må avlives fordi tilstanden til dyret/dyrene er av en slik art at det ikke er forsvarlig å la det/dem leve videre.

2.8 Vedtak om forbud mot aktivitet

«Forbud mot aktivitet som har med dyr å gjøre» er en reaksjonsform Mattilsynet kan bruke mot den som unnlater å etterkomme vesentlige pålegg, eller som grovt eller gjentatte ganger bryter dyrevelferdsloven med tilhørende forskrifter. Forbudet kan gjelde alle eller noen dyrearter, en eller flere aktiviteter, og for en viss periode eller inntil videre.

Et delvis forbud kan f.eks. være begrensning i antall dyr eller hvor mange steder vedkommende kan ha dyr.

Et totalt forbud innebærer f.eks. fullt forbud mot å ha, eie og stelle én eller flere dyrearter.

Våre vedtak om aktivitetsforbud gjelder oftest «inntil videre». Dette fordi det er vanskelig å vite om, og eventuelt når, vedkommende kan bli skikket til å drive med dyr igjen. Vedkommende kan søke Mattilsynet om at forbudet blir opphevet. I forbindelse med en straffesak kan domstolen også fastsette forbud mot aktiviteter med dyr. Slike forbud er ikke med i våre tall. Mattilsynet kan ikke oppheve et forbud som er fastsatt av domstolen.

Et aktivitetsforbud er ikke en straff, men skal beskytte dyr mot fremtidige lidelser. Det gjelder selv om forbudet blir fastsatt i forbindelse med en straffesak.

Delvis forbud

4 vedtak gjelder delvis forbud. Sakene fordeler seg slik på de ulike dyreartene:

- 2 gjelder kjæledyr

- 1 gjelder storfe
- 1 gjelder svin

Totalt forbud

12 vedtak gjelder totalt forbud. Sakene fordeler seg slik på de ulike dyreartene:

- 2 gjelder kjæledyr
- 3 gjelder alle arter av produksjonsdyr
- 2 gjelder fjørfe
- 1 gjelder svin
- 1 gjelder hest
- 3 gjelder alle dyrearter

2.9 Politianmeldelser

Ved alvorlige lovbrudd kan Mattilsynet anmelde forholdet til politiet. Eksempler på slike saker er mishandling av dyr, alvorlig vanskjøtsel av dyr, brudd på aktivitetsforbud og brudd på spesifikke forbud i regelverket (for eksempel bruk av strømhalsbånd på hund). Saker vi anmelder, behandles videre av politiet og eventuelt av rettsapparatet. Mattilsynets rolle er da å gi informasjon til etterforskerne og vitne i retten.

I løpet av første tertial 2023 har Mattilsynet meldt 20 saker om dyrevelferd til politiet. Blant disse er det 11 saker som omhandler forskjellige former for vanskjøtsel. I tillegg har Mattilsynet anmeldt 4 saker som omhandler brudd på aktivitetsforbud.

2.10 Kronisk dårlige dyrehold

Mattilsynet definerer et kronisk dårlig dyrehold slik (alle kriteriene må være oppfylt):

- Det har vært gjentatte brudd på vesentlige krav i dyrevelferdsregelverket (omfatter nok fôr og vann, nødvendig stell og renhold av dyrene og levestedet deres, og oppfølging av syke og skadde dyr) over lengre tid, minimum 1-2 år.
- Mattilsynet har gjennomført kontroll to eller flere ganger, og fattet gjentatte vedtak med pålegg om å oppfylle vesentlige krav i regelverket. Vedtakene kan gjelde gjentagende eller nye regelbrudd.
- Kontroll og vedtak har ikke ført til varig bedring til et akseptabelt nivå.

Situasjonen i slike dyrehold blir gjerne midlertidig bedre, etter at Mattilsynet har ført kontroll og fattet vedtak, men det skjer tilbakefall og nye regelbrudd. Målet er at kronisk dårlige dyrehold skal opp på et varig lovlig nivå eller avvikles, innen forsvarlig tid.

Vi har ingen total oversikt over hvor mange dyrehold som faller inn under definisjonen. Men disse lovbruddene rammer langt flere dyr enn de mer akutte sakene med alvorlig og dødelig vanskjøtsel.

Mattilsynet har arbeidet for en mer effektiv og målrettet håndtering av kronisk dårlige dyrehold siden 2017. De sentrale verktøyene våre er tidslinjer, prioriteringslister og fremdriftsplaner. Vi har utviklet et veiledningsdokument og gjennomført nasjonale fagdager for inspektører og ledere i Mattilsynet.

Dyrene i disse dyreholdene er sjelden i akutt krise. Dyreholderen må derfor få mulighet til følge opp våre vedtak og vise forbedringer, før Mattilsynet kan bruke de mest inngripende virkemidlene. Vi må i hvert enkelt tilfelle finne den riktige balansen mellom opptrappende virkemiddelbruk og forsvarlig fremdrift i bedringen av dyrevelferden. Ofte lykkes det ikke å få til varig bedring. Da må Mattilsynet som siste mulighet avvikle dyreholdet og eventuelt ilegge aktivitetsforbud helt eller delvis.

Oppfølgingen av hvert enkelt dyrehold er krevende, både ressursmessig og menneskelig, og kan strekke seg over flere år. Én avdeling kan derfor ikke arbeide med mer enn noen få slike dyrehold av gangen. Dette vil dessuten være en kontinuerlig oppgave, siden nye kronisk dårlige dyrehold vil komme til. Det kan derfor være vanskelig å måle effekten av innsatsen vår på nasjonalt nivå, i alle fall på kort sikt. På lengre sikt kan det være mulig å måle om det gjennomsnittlige tidsspennet før slike dyrehold blir friskmeldt eller avviklet, er blitt kortere enn før.

2.11 Tilsyn i slakterier for landdyr

Slakterier skal være godkjent av Mattilsynet, også når det gjelder dyrevelferd. Personell som håndterer dyr i forbindelse med slakting, skal ha kompetansebevis. Myndighetene utsteder kompetansebevis, og i Norge er det Mattilsynet som er tildelt dette ansvaret.

Mattilsynet er til stede i slakteriene hele tiden mens det pågår slakting, og fører dermed kontinuerlig tilsyn med dyrevelferden der. Tilsynet omfatter både forholdene for dyr i forbindelse med oppstalling, bedøving og avliving.

Siden vi er til stede i slakteriet hele tiden hver dag, er det ikke relevant å beskrive antallet tilsyn, slik vi gjør for andre dyrevelferdstilsyn. Når vi avdekker brudd på regelverket for dyrevelferd i slakterier, registrerer vi dette i vårt system.

I første tertial 2023 registrerte vi brudd på dyrevelferdsregelverket i 8 saker. Ingen av sakene var alvorlige nok til at vi fattet vedtak om overtredelsesgebyr, men 2 saker resulterte i pålegg om å gjøre tiltak for å rette opp i manglene.

	Storfe, småfe, svin og hest	Fjørfe	Haredyr (kanin)	Tamrein	Oppdrettsvilt
Antall slakterier	53	11	3	27	26
Antall saker med brudd på regelverket	7	1	0	0	0
Antall slakterier med brudd på regelverket	6	1	0	0	0
Antall saker med vedtak om pålegg	1	1	0	0	0
Antall saker med vedtak om overtredelsesgebyr	0	0	0	0	0

Tilsyn i slakteri.

2.12 Tilsyn med transport av landdyr

Transport av dyr vil nesten alltid innebære en viss belastning for dyrene. Mange dyr er ikke vant til å bli transportert, og en slik ukjent situasjon kan være en stressbelastning i seg selv, til tross for at transporten skjer fullt ut i tråd med regelverket. I Norge har vi som hovedregel maksimal reisetid for dyr (unntatt fjørfe) til slakteri på 8 timer. I Nordland, Troms og Finnmark er grensen 11 timer på grunn av de lange reiseavstandene. Transporter med reisetid inntil 8 timer regnes som korte reiser, mens reisetid over 8 timer regnes som lange reiser.

God mulighet for tett oppfølging av dyretransport

Det er ikke krav om at transport av dyr skal meldes til Mattilsynet. Derfor har vi ingen oversikt over all transport av dyr som foregår i Norge. For slaktedyr har vi likevel god oversikt og gode muligheter for kontroll siden vi er til stede på slakteriene hver dag det foregår slakting. Alle dyr skal kontrolleres av Mattilsynet før slakting, og det er vanlig at vi gjør denne kontrollen når dyrene losses av bilene. Det gir god mulighet til å vurdere om dyrene er friske og kan slaktes til matproduksjon, og til å vurdere dyrevelferden under transporten (plassforhold, skadde og syke dyr som ikke burde vært transportert, skade på dyrene under transporten etc.). På samme måte som for tilsyn med dyrevelferden i slakterier, er dette altså i stor grad et løpende tilsyn som ikke lar seg registrere og telle. Noen ganger gjør vi mer omfattende tilsyn med transport av dyr, både til slakteri og andre steder.

Godkjenningsordninger for dyretransport

For å forebygge unødig belastning på dyr og sikre dyrevelferden under transport er det krav om godkjenning av virksomheter som skal drive med transport av dyr. Transportørene må blant annet dokumentere at de har egnet utstyr (transportmidler) og kompetent personell for å bli godkjent. Det er Mattilsynet som vurderer søknadene og utsteder slike godkjenninger. I første tertial 2023 var 291 transportører godkjent for korte reiser og 280 var godkjent for både korte og lange reiser.

For transport av de vanligste dyreartene (storfe, sau, geit, svin, hest og fjørfe) er det formelle kompetansekrav for dem med ansvar for transporten. Sjøførere og ledsagere må gjennomføre og bestå opplæring som er godkjent av Mattilsynet. I første tertial var det 2253 personer med godkjent kompetansebevis utstedt i Norge.

Det er også omfattende krav til transportmidlene, og alle transportmidler som brukes på lange reiser, skal være godkjent av Mattilsynet. Hestetransportmidler skal være godkjent uavhengig av om de brukes til korte eller lange reiser. Statens Vegvesen godkjenner hestetransportmidler som brukes til korte reiser. Mattilsynet samarbeider tett med vegvesenet om dette, og bidrar med sjekklister og veiledning for å sikre at kontrollørene i vegvesenet kan gjøre riktige vurderinger av forholdene som gjelder dyrevelferd. Pga. slitasje og andre forhold som kan gjøre transportmidlene uegnet etter som tiden går, må transportmidlene re-godkjennes med jevne mellomrom. I første tertial var det 341 transportmidler som var godkjent for lange reiser i Norge.

Tilsyn og resultater

Vi har registrert brudd på regelverket i 15 saker, og har fattet vedtak om overtredelsesgebyr i 2 saker. Det er varslet pålegg i 9 saker. I 6 av disse er det fattet vedtak. Vi har påpekt plikt i 2 saker.

3 Tallgrunnlag

3.1 Hvordan lese tallene?

Tallene i tabellen er basert på data våre inspektører registrerer fra sine tilsyn i vårt elektroniske saksbehandlingssystem. Tabellen gir oversikt over det som er registrert i systemet på det tidspunktet vi tar ut data.

Selv om registreringene skal være så korrekte som mulig, vil de ikke gi et 100 prosent korrekt bilde av alle forhold til enhver tid. Våre rapporter vil likevel gi et godt bilde både av status og av utviklingen over tid.

Slik unngår vi feiltolkning av tallene i rapporten

Det er viktig å lese våre forklaringer for å unngå feiltolkning av tallene i rapporten.

Legg merke til forskjellene mellom «Tilsynsbesøk», «dyrehold» og «saker». En «sak» er et saksnummer hos Mattilsynet, et «dyrehold» er et sted det holdes dyr (en eller flere arter), mens et «tilsynsbesøk» er besøket vi gjør i dyreholdet. En sak omhandler bare ett dyrehold, men kan bestå av flere tilsynsbesøk. Et dyrehold kan også ha flere saker i løpet av et år.

Antall dyrehold er dyrehold som er registrert i våre systemer som aktive i løpet av året. Det betyr at tallene per 1. mai 2023 kan være lavere eller høyere enn tallene i tabellen. Tallene er også avhengige av at virksomhetene registrerer og avregistrerer dyreholdene slik de skal, og av at våre inspektører korrigerer feil de kommer over.

Tallene for tilsynsbesøk vil ofte være større enn tallene for antall dyrehold det er ført tilsyn i. Det skyldes at Mattilsynet har vært mer enn én gang på inspeksjon i ett eller flere dyrehold.

Ett **dyrehold** kan bestå av flere dyrearter, og summen av hver kolonne kan derfor være større enn tallet for «Alle dyrehold».

«**Andre dyrehold**» omfatter blant annet esel, lama, alpakka, viltoppdrett, dyrepensjonat, forsøksdyrvirksomheter, fremvisning av dyr og dyrebutikker.

3.2 Sammenligning med andre typer rapporter

Mattilsynet rapporterer til flere andre aktører, for eksempel til ESA/EU. For disse rapportene er det andre utvalgsriterier, noe som gjør at tallene i våre tertial- og årsrapporter ikke er direkte sammenlignbare med dem vi rapporterer til ESA/EU. For tilsynskampanjer, som f.eks. svinekampanjen, kan utvalget av besetninger og kriteriene for tilsyn være annerledes enn for andre tilsyn.

Hvis man ønsker å se på tall over tid for å fange opp tendenser og endringer, må derfor tallene man sammenligner, stamme fra samme type rapportering. Dette gjelder også for tall fra kilder utenfor Mattilsynet.

3.3 Registreringsplikt/meldeplikt hos Mattilsynet

En dyreholder med produksjonsdyr og hest har plikt til å melde fra til Mattilsynet slik at dyreholdet blir registrert i vårt system. Det samme gjelder for, dyrepensjonater, dyrebutikker, fremvisning av dyr, forsøksdyrvirksomheter og enkelte andre.

Våre tall for produksjonsdyr kan være høyere enn tall fra andre kilder. Det skyldes blant annet forsinket melding om at dyrehold er opphørt, og at også hobbyhold av produksjonsdyr blir registrert hos oss.

For hestehold med 10 eller færre hester var kravet om registrering nytt fra 28. april 2022. Det er derfor sannsynligvis mange små hestehold som ennå ikke er registrert i våre systemer, fordi Mattilsynet ikke har vært i kontakt med hesteholdet for å føre tilsyn eller av andre grunner.

For kjæledyr inneholder rapporten kun tall for dyrehold som er registrert i vårt system etter at vi har ført tilsyn der eller etter annen kontakt med dyreholdet.

	Alle dyrehold *	Kjæledyr	Mink	Rev	Fjørfe	Hest	Kanin	Sau	Geit	Storfe	Svin	Tamrein	Andre dyrehold
Antall dyrehold	84378	35090	6	3	10141	15700	497	17539	3441	13875	4214	697	10658
Antall tilsynsbesøk i dyrehold, uavhengig av om dyrevelferd er vurdert eller ikke.		444	0	0	133	150	3	428	51	419	105	0	55
Antall tilsynsbesøk i dyrehold der det er ført dyrevelferdstilsyn.		248	0	0	89	128	2	268	38	362	95	0	35
<i>Andel tilsynsbesøk i dyrehold der det er ført dyrevelferdstilsyn i % av alle tilsynsbesøk.</i>		55,9 %	-	-	66,9 %	85,3 %	66,7 %	62,6 %	74,5 %	86,4 %	90,5 %	-	63,6 %
<i>Andel ikke-varslede tilsynsbesøk i dyrehold i % av alle tilsynsbesøk der det er ført dyrevelferdstilsyn</i>		87,5 %	-	-	46,1 %	75,0 %	50,0 %	60,1 %	57,9 %	63,3 %	72,6 %	-	25,7 %
Antall dyrehold der det er ført tilsyn, uavhengig av om dyrevelferd er vurdert eller ikke.	1292	396	0	0	127	123	3	391	48	325	82	0	51
Antall dyrehold der det er ført dyrevelferdstilsyn.	853	250	0	0	82	104	2	233	35	276	72	0	35
<i>Andel dyrehold der det er ført dyrevelferdstilsyn i % av alle dyrehold der det er ført tilsyn.</i>		66,0 %	63,1 %	-	64,6 %	84,6 %	66,7 %	59,6 %	72,9 %	84,9 %	87,8 %	-	68,6 %
Antall saker der det ikke er funnet avvik fra dyrevelferdsregelverket.	390	100	0	0	56	45	0	111	18	103	27	0	21
Antall saker der det er funnet avvik fra dyrevelferdsregelverket. **	463	141	0	0	33	77	2	148	20	236	65	0	12
Antall saker med registrerte tilfeller av alvorlig vanskjøtsel av dyr. ***	28	9	0	0	1	0	0	13	1	10	3	0	1
Antall saker der Mattilsynet har påpekt dyreeiers plikter.		1	0	0	0	2	0	7	0	10	3	0	0
<i>Andel saker der dyreeier har påpekt dyreeiers plikter, i % av antall saker der det er funnet avvik fra regelverket</i>		0,7 %	-	-	0,0 %	2,6 %	0,0 %	4,7 %	0,0 %	4,2 %	4,6 %	-	0,0 %
Antall saker der det er fattet vedtak om at dyreeier må gjennomføre tiltak for å rette opp forholdet.		94	0	0	22	54	1	113	17	198	48	0	36
<i>Andel saker der det er fattet vedtak om at dyreeier må gjennomføre tiltak, i % av antall saker der det er funnet avvik</i>		66,7 %	-	-	66,7 %	70,1 %	50,0 %	76,4 %	85,0 %	83,9 %	73,8 %	-	-
Antall saker med gjennomføring av tiltak som er hastevedtak uten forhåndsvarsling.		18	0	0	3	19	1	36	1	60	30	0	25
<i>Andel dyrevelferdssaker der det er fattet hastevedtak (vedtak uten forhåndsvarsel), i % av alle dyrevelferdssaker der det er fattet vedtak om gjennomføring av tiltak.</i>		19,1 %	-	-	13,6 %	35,2 %	100,0 %	31,9 %	5,9 %	30,3 %	62,5 %	-	69,4 %

Antall dyrehold der det er fattet vedtak om at dyreeier må avvikle holdet av en art.	12	6	0	0	1	2	0	1	0	3	0	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om avlaving i saker (uten forutgående midlertidig forvaring).		1	0	0	2	0	1	4	0	1	1	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak og utført avlavingen av dyrevelferdsmessige grunner (uten forutgående midlertidig forvaring)		11	0	0	2	1	1	2	0	1	2	0	1
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om midlertidig forvaring.		47	0	0	3	3	0	3	1	2	1	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om omplassering av dyr (totalt)		18	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om omplassering av dyr etter vedtak om midlertidig forvaring		4	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om tilbakeføring av dyr (totalt)		12	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om tilbakeføring av dyr etter vedtak om midlertidig forvaring		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om avlaving av dyr i forvaring.		6	0	0	1	1	0	2	0	2	1	0	1
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om (løpende) tvangsmulkt.		3	0	0	1	2	0	8	0	8	5	0	0
Antall saker der Mattilsynet har fattet vedtak om (engangs) tvangsmulkt.		0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Antall dyrehold der Mattilsynet har fattet vedtak om overtredelsesgebyr.	9	1	0	0	0	1	0	0	0	4	3	0	0

* Merk at tallet i denne kolonnen teller antall unike virksomheter. I de øvrige kolonnene telles unike saknummer.

** Inneholder konklusjoner av type «ikke tilfredsstillende» og «alvorlig vanskjøtsel».

*** Viser hvor mange av virksomhetene/sakene i **, som hadde konklusjon «alvorlig vanskjøtsel».

